

ški dela, kjer se zdi, da s spremembo zakona o minimalni plači podjetja nimajo več nadzora nad temi stroški, saj napovedana sprememba definicije minimalne plače močno posega v sisteme nagrajevanja ter plačna razmerja med zaposlenimi v podjetju, kar bo močno vplivalo na stroške dela v podjetjih in verjetno ogrozilo tudi kako delovno mesto v tej dejavnosti.

Novi predsednik Združenja papirne in papirno predelovalne dejavnosti

Konec maja je novi predsednik Združenja papirne in papirno predelovalne dejavnosti postal Leopold Povše. Gospod Povše je eden od treh direktorjev v podjetju Radeče papir Nova in direktor v podjetju Muflon, d. o. o.

Leopold Povše, novi predsednik ZPPPI
Leopold Povše, new president at ZPPPI

Dobra novica za tiste, ki delujejo na segmentu papirne in kartonske embalaže, je sprejem direktive o omejevanju rabe plastike, ki zapoveduje takojšnjo preopred uporabe desetim plastičnim izdelkom za enkratno uporabo, generalno pa omejuje rabo plastike in vzpodbuja k omejevanju rabe in iskanju substitutov. Tu je priložnost za papirno industrijo in najbolj

prilagodljivi že ponujajo nove papirne substitute plastičnim izdelkom. Tržna niša, ki tudi beleži zavidljive povprečne letne rasti, pa je tudi e-trgovina, ki jo v vsaj 95 % spremlja papirna in kartonska embalaža.

Petra Prebil Bašin,
direktorica ZPPPI

NAJVEČJI DOSEŽEK ZDRUŽENJA PAPIRNE IN PAPIRNO PREDELOVALNE INDUSTRIJE V LETU 2018

Septembra 2018, z začetkom šolskega leta, je po osemnajstih letih v Sloveniji znova zaživel formalni izobraževalni program za poklic »papirničar«. Izvaja se po vajeniškem sistemu in trenutno se v dveh slovenskih papirnicah izobražujeta dva vajenca. Šolanje opravljata na Strokovnem izobraževalnem centru Bežigrad, kjer preživita polovico časa šolanja, drugo polovico pa v podjetju, kjer spoznavata stroko preko praktičnega dela v realnem delovnem okolju.

The greatest achievement of the Paper and Paper Converting Industry Association in 2018

At the beginning of the school year in September 2018, the formal educational programme for papermakers came to life in Slovenia again after 18 years. It is carried out according to the apprenticeship system. Currently, two apprentices are educated at two Slovenian paper mills. They receive education at the Technical Education Centre Ljubljana where they spend half of their school time, while they spend the other half in a company where they have been obtaining knowledge of the industry through practical work in a genuine working environment.

Rezultati poslovanja panoge v letu 2018

	SKD 17		SKD 17.1		SKD 17.2	
	Vrednost 2018	Index 18/17	Vrednost 2018	Index 18/17	Vrednost 2018	Index 18/17
Število družb	116	101,8	7	116,7	109	101,9
Povp. št. zaposlenih po del. urah	4.156,3	96,8	1934	99,3	2.435,9	103,8
Prihodki (ne vključuje sprememb vrednosti zalog)	856.700.666	103	560.740.400	103	295.960.266	102
Čisti prihodki od prodaje	846.453.601	103	555.641.930	103	339.848.127	120
Čisti prihodki od prodaje na zaposlenega (EUR)	198.838	104	289.938	105	139.518	116
Delež prodaje na tujih trgih (%)	68,4	94,1	91	100,6	33,2	84,3
Dodana vrednost (DV)	174.029.921	98	92.411.077	95	84.913.601	105
Dodana vrednost na zaposlenega (EUR)	41.871	101	47.782	96	34.8560	101
Stroški dela v dodani vrednosti (%)	64,8	105,7	61	106,4	70,9	107,4
Dobiček pred davki, obrestmi in amortizacijo (EBITDA)	61.935.446	88	36.296.921	85	25.169.154	91
EBITDA v prihodkih od prodaje (%)	6,9	81,2	7	82,7	7,4	76,3
Neto čisti dobiček / izguba	19.063.430	90	127	0	7.556.937	69
Neto marža	2,1	80,8	2	121,1	2,2	56,4
Donosnost kapitala - ROE (%)	4,7	88,7	4,7	127	4,9	55,1
Neto finančni dolg na EBITDA	1,6	114,3	2,1	161,5	1,2	75
Kratkoročni koeficient	1,3	86,7	1,1	78,6	1,7	106,3
Delež investicij v opred. osn. sredstva/čisti prihodki od prodaje (%)	3,9	111,4	3,6	180	14,4	228,6
Mesečna bruto plača na zaposlenega (EUR)	1.647,2	104,6	1799,5	101,4	1.552,3	110,2

Tabela: Poslovanje panoge v letu 2018
Table: Business performance of the industry in 2018

Vir: KAPOS, GZS 2019

OKOLJSKO USTREZNA EMBALAŽA KOT EDINA MOŽNA REŠITEV

ENVIRONMENTALLY-FRIENDLY PACKAGING AS THE ONLY POSSIBLE SOLUTION

Intervju: Antonija Božič Cerar

A series of new, additional provisions on packaging, which increase the scope of extended producer responsibilities and determine uniform conditions of their implementation, is about to be introduced in Europe. For paper producers, this may provide numerous opportunities in the market of packaging products. We discussed the legislative framework and the background of promoting greater concern for packaging with Antonija Božič Cerar, a senior consultant at the Environmental Protection Department of the Chamber of Commerce and Industry of Slovenia.

Antonija Božič Cerar

Na področju embalaže se v prihodnje v Evropi obeta vrsta novih, dodatnih določil, ki poglobljajo obseg obveznosti razširjene odgovornosti proizvajalcev in določajo enotne pogoje njegovega izvajanja. Za proizvajalce papirja to lahko pomeni tudi številne priložnosti na trgu embalažnih izdelkov. O zakonodajnih okvirih in ozadju spodbujanja večje skrbi za embalažo smo se pogovarjali z Antonijo Božič Cerar, samostojno svetovalko v Strokovni službi za varstvo okolja pri GZS.

Zakaj postaja embalaža v zadnjem času tako pomembna okoljska tema? Kakšne spremembe se nam obetajo na tem področju?

EU je pred dobrim letom, maja 2018 objavila amandmaje k obstoječim direktivam na področju odpadkov, ki nalagajo obveznost vzpostavitve sistemov razširjene odgovornosti proizvajalcev v štirih snovnih tokovih, in sicer za embalažo, električno in elektronsko opremo, baterije in akumulatorje ter iztrošena vozila. EU spodbuja države članice k uvajanju te odgovornosti tudi pri drugih izdelkih. Države članice se morajo prilagoditi zahtevam amandmajev pred julijem 2020, pri čemer

se lahko družbe za ravnanje z embalažo na nove zahteve prilagodijo do začetka leta 2023. Med temi štirimi je prav embalaža najširši snovni tok, s katerim se srečuje največ podjetij, bodisi v vlogi proizvajalcev bodisi kot trgovci. Pristop razširjene odgovornosti proizvajalcev nalaga proizvajalcem odgovornost za ravnanje z nastalim odpadkom, potem ko ga potrošnik zavrže. Ker podjetja sama seveda ne morejo hoditi po odpadno embalažo svojih izdelkov v domove gospodinjstev, za to zadolžijo posebne družbe in jih pooblastijo, da odpadno embalažo zbirajo namesto njih in tako zagotovijo primeren delež predelave odvržene embalaže. Delež snovne predelave, ki lahko vključuje reciklažo, pripravo na ponovno uporabo in ponovno uporabo (ne pa tudi energetske predelave), je določen za posamezno vrsto materiala; za papir, denimo, je cilj do konca leta 2025 snovno predelati 75 %, do konca leta 2030 pa 85 % vsega odpadnega papirja, za plastiko je doslej veljalo 22,5 %, do konca leta 2030 pa bo ta delež še enkrat večji, torej 55 odstotkov.

Pritiski na embalažni sistem so povezani tudi z usmeritvijo Evropske unije, ki želi biti vodilna svetovna sila na področju varovanja okolja.

Da, tudi to. Eden izmed temeljnih dokumentov EU je Strategija o plastiki, ki je bila sprejeta za celotno EU in ki določa, da mora biti vsa plastična embalaža v celoti reciklabilna do leta 2030, medtem ko naj bi države članice prilagodile obstoječe sisteme razširjene odgovornosti proizvajalca za embalažo do začetka leta 2023.

Kateri je krovni dokument EU, ki se nanaša na varovanje okolja?

To je pogodba o Evropski uniji, ki pa enakovredno določa varovanje okolja in prosti pretok blaga, kar pomeni, da že tu prihajamo v navzkrižje interesov. Pod to pogodbo velja Krovna direktiva o odpadkih iz leta 2008 in njen amandma iz leta 2018, ki v novem členu 8.a določa minimalne zahteve za sisteme razširjene odgovornosti proizvajalca. EU uvaja

krožno gospodarjenje preko direktiv za odpadke. Ukrepi za prehod v krožno gospodarstvo se izrazito osredotočajo na gospodinjstve odpadke, ki zaradi mešanice različnih odpadkov pomenijo največji izziv za predelavo, pa čeprav predstavljajo manj kot deset odstotkov vseh odpadkov. Preostanek so odpadki v industriji, gradbeništvu ..., vendar so tam tokovi čistejši in zato lažji za predelavo.

Kako je urejen slovenski embalažni sistem?

V Sloveniji velja nekoliko specifična situacija, ker v sistem ravnanja z embalažo in odpadno embalažo vstopijo le tisti, ki na leto dajo na trg več kot 15 ton embalaže z embaliranim blagom. Za ravnanje z odpadno embalažo imamo šest shem, pri čemer Ministrstvo za okolje podpira vzpostavitev ene družbe za ravnanje z odpadki na vsakem od prej omenjenih štirih snovnih tokov. Sistemi razširjene odgovornosti proizvajalcev nalagajo finančno in organizacijsko odgovornost za ravnanje z nastalimi odpadki. V Sloveniji imamo trenutno deljen sistem v smislu financiranja, saj proizvajalec izdelka plača embalažnino, torej pristojbino za ravnanje z odpadno embalažo od proizvodnje do gospodinjstva, medtem ko potrošnik plača za pot do gospodinjstva do komunale.

Po novem bo za celotno pot moral odgovarjati proizvajalec, evropska direktiva pa zahteva tudi večjo preglednost snovnih in finančnih tokov, kar pomeni večji nadzor nad delovanjem družb.

Družbe za ravnanje z embalažo trdijo, da gre približno tretjina vse embalaže na trgu mimo njihovega delovanja, kar pomeni, da za ravnanje s to embalažo tudi nihče ne plača, torej ni denarja, s katerim bi to embalažo ustrezno predelali ali uničili. Evropa je prepoznala, da je razširjena odgovornost proizvajalcev sicer učinkovita, vendar je treba izboljšati transparentnost snovnih in finančnih tokov. Zlasti tam, kjer je več konkurenčnih

družb, prihaja do takega zniževanja cen, da družbe z omejenimi sredstvi niso več sposobne poskrbeti za prevzete odpadke in jih predelati.

Ali sploh obstaja kakšen uspešen, vzdržen, pregleden in ne preveč zapleten embalažni sistem v kateri od članic Evropske unije, ki bi ga kazalo posnemati tudi drugod?

Od države do države se embalažni sistemi zelo razlikujejo in zdi se, da se moramo, preden se sploh začnemo lotevati snovne predelave odpadne embalaže, najprej uskladiti glede načinov zbiranja, odkupa, kontrole nad tokovi in financami. Sicer pa je precej pohval za češki sistem, kjer deluje le ena družba za ravnanje z odpadno embalažo, ki ima tudi funkcijo registra oseb, ki dajejo embalirano blago na trg. Nimamo prave analize stanja, vendar obstaja mnenje, da naj bi konkurenčni sistemi z več družbami predstavljali dražjo možnost zaradi potrebnega dodatnega nadzornega organa, obenem pa si monopolnega sistema v gospodarstvu prav tako nihče ne želi, ker se vsi bojijo previsokih (monopolnih) cen.

Je Slovenija bolj rigorozna na področju okoljske zakonodaje kot druge države članice EU?

Ne vem, ali je to ravno pravi izraz. Predvsem menim, da je sistem zelo zapleten povsod, tudi v drugih državah. Vsekakor bo v prihodnje v celotni EU treba več pozornosti nameniti kakovosti zbranih odpadkov, saj je to izjemnega pomena pri predelavi.

Na voljo imamo le dve možnosti: ali plačati več za boljše zbiranje bolj kakovostnih odpadkov, ali pa plačati več za bolj učinkovito predelavo manj kakovostnih odpadkov.

V Sloveniji naj bi predvidoma dobili zakon o odpadkih, ki ga doslej nismo imeli. Podrobneje bo določal nove pogoje za razširjeno odgovornost proizvajalcev. A dejstvo je, da bodo podjetja morala plačevati več, saj to predpisuje že direktiva: prispevati bodo morala za odpravljanje smetenja, za informiranje potrošnikov, plačevati bodo morala maluse in bonuse glede na stopnjo reciklabilnosti njihove embalaže ...

Je direktiva SUP (Single Use Plastics), ki čaka na objavo, pokazatelj novih trendov?

Direktiva SUP določa deset najbolj spornih plastičnih izdelkov za enkratno uporabo, ki jih najpogosteje najdemo kot odpadke v morjih in na morskih obalah. Mednje sodijo na primer slamice, baloni in paličice za balone, paličice za ušesa, damski vložki, ribiške mreže, platenke, plastični krožniki in kozarčki za piknik ...

Za platenke bo v prihodnje veljalo, da se morajo v 90 % vrniti k proizvajalcu, biti morajo reciklabilne in pokrovčki se bodo morali držati platenke skozi cel življenjski cikel platenke. Omenjena direktiva nekatere izdelke že takoj prepoveduje, drugim ponuja prilagoditveno obdobje, govori o razširjeni odgovornosti, ekodizajnu, določa količine za povratno zbiranje plastične embalaže ... Da, to zagotovo je trend, ki nakazuje smer tudi pri drugih embalažnih izdelkih.

Leto	% mase vseh odpadkov
2025	najmanj 55%
2030	najmanj 60%
2035	najmanj 65%

Tabela 1: Delež odpadkov, ki naj bi se zbrali za ponovno uporabo in recikliranje
Table 1: Share of waste to be collected for reuse and recycling

Ali imamo podatke, koliko embalaže iz posameznega materiala se uvozi v Slovenijo?

Imamo podatke o odpadkih po posameznih materialih. Ravno v tem času je prvi mejnik, in sicer 31. marec 2019, ko morajo manjši embalerji, pridobitelji embaliranega blaga ter proizvajalci in pridobitelji servisnih embalažnih materialov, ki dajo na slovenski trg manj kot 15 ton embalaže na leto, prvič poročati o količinah. Šele po opravljeni analizi bomo imeli točnejše podatke. Na podlagi teh podatkov se bo verjetno določil neki pavšalni prispevek glede na embalažo iz posameznega materiala (papirna, lesena, plastična ... embalaža) za tiste, ki dajejo res majhne količine embalaže na trg, saj naj bi v prihodnje za embalažno plačevali vsi od 0 kg naprej.

Države EU se vse bolj trudijo, da bi v lokalni sistem ravnanja vključili tudi embalažo s spletne prodaje.

Podjetja v ZPPPI so večinoma usmerjena v segment B2B. Kaj to pomeni za njih?

Na to vprašanje še nimamo jasnega odgovora, saj bo to znano šele z novim predpisom oziroma zakonom. Razširjena odgovornost za podjetja iz ZPPPI lahko na primer velja v primeru, ko podjetje proizvaja embalažo, ki ni namenjena embalerju oziroma t. i. servisno embalažo. Denimo, da proizvaja škatle za pice, ki jih prodaja na trgu. O njih poroča torej podjetje proizvajalec, ne picerija.

» Pet sekund za to, da jo izdelamo, uporabljamo jo pet minut, nato pa traja 500 let, da razpade,« je **Frans Timmermans**, podpredsednik evropske komisije, utemeljil, zakaj mora biti ukvarjanje s plastiko za enkratno uporabo prednostna naloga Bruslja.

Ali imajo proizvajalci embalaže, tudi papirne, možnost sooblikovati našo prihodnost?

Zagotovo, le pozorni naj bodo, da v materiale ne dodajajo dodatkov, ki negativno vplivajo na predelavo. Vloga proizvajalcev papirja in kartona v prihodnje bo vse bolj tudi svetovalna, saj bodo lahko svojim kupcem, tj. embalerjem oziroma proizvajalcem izdelkov, pomagali pri razvoju nove embalaže z nasveti in predstavitvami materialov, njihovih lastnosti ...

Sicer pa je bistvo krožnega gospodarstva ravno v povezovanju s kupcem in vzpostavljanju novih, vzdržnih poslovnih modelov. Podjetja se bodo morala vse bolj povezovati med seboj, v celotni vrednostni verigi, pa tudi s trgov in tudi zbiralci ter predelovalci odpadkov.

Proizvajalcem papirja in papirne embalaže bi svetovala, naj se povežejo in pogovarjajo z embalerji. Naj skupaj pretehtajo različne možnosti, tudi če se jim na prvi pogled zdijo nezanimive. Zavedati se morajo, da se razmere spreminjajo.

Kaj pa menite o novih materialih, kompozitih?

Vsak od teh materialov zahteva posebno obravnavo in ne bi mogli vseh metati v isti koš – bodisi kot zelo primerne ali kot povsem neprimerne za okoljsko ustrezno embalažo. Ravno primer japonskega dresnika, ki se tudi pri nas uspešno uporablja za izdelavo papirja, je eden tistih, na katerem se lahko učimo.

	letu 2025	letu 2030
plastika	50%	55%
les	25%	30%
železo in jeklo	70%	80%
aluminij	50%	60%
steklo	70%	75%
papir in karton	75%	85%

Tabela 2: Predvideni delež zbrane odpadne embalaže, namenjene za reciklažo
Table 2: Planned share of collected packaging waste intended for recycling

Ugotovljeno je namreč, da japonski dresnik vsebuje velike količine resveratrola, ki ga vsebuje rdeče vino in naj bi spodbudno deloval na srce. Eden izmed trendov v prihodnosti je zagotovo tudi kaskadna raba virov, pa tudi bioindustri-

Lahko za 10 % zmanjšamo ogljični odtis z zmanjševanjem količine embalaže, vendar v primeru, da se živilo pokvari, ustvarimo 100 % izgube.
By reducing the volume of packaging, we may reduce carbon footprint by 10 per cent, but if a food product goes off, we generate a 100 per cent loss

ja, kjer bi iz japonskega dresnika najprej izločili vse uporabne snovi in ga šele nato predelali v papir.

Za konec: kakšna je pravzaprav okoljsko ustrezna embalaža?

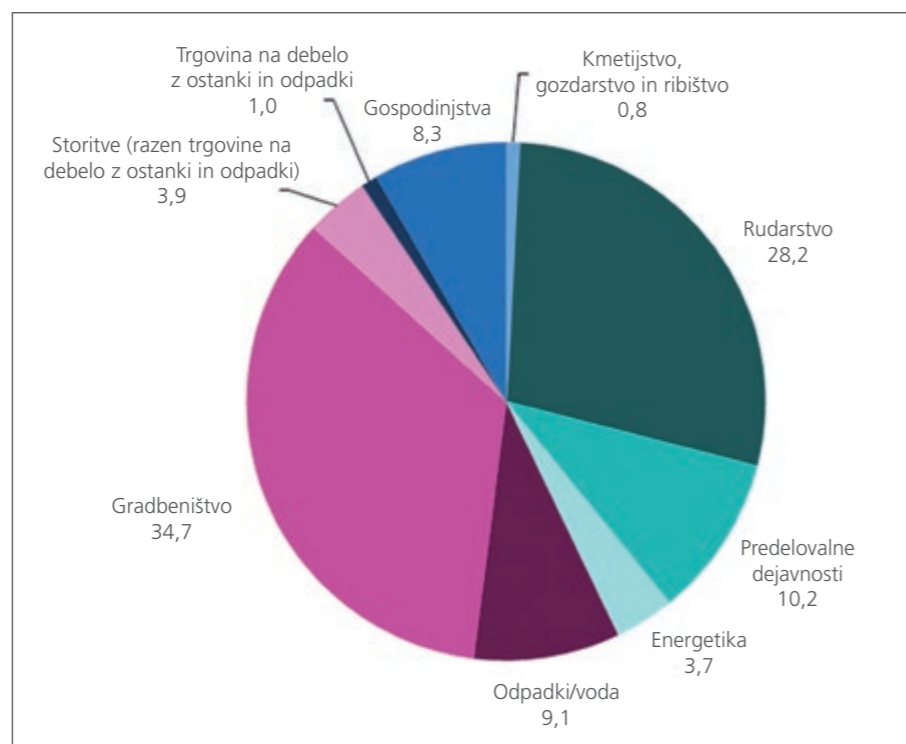
Včasih se je zelo poudarjal ogljični odtis kot merilo okoljske ustreznosti. Po ogljičnem odtisu se je zelo odlikovala plastika. Zdaj govori Evropa o ohranjanju in kroženju snovnih tokov v družbi in gospodarstvu, kjer so v ospredju druge lastnosti. Prednost ima tista embalaža, ki se lahko uporabi večkrat. Najbolj ekološki pristop je namreč preprečevanje nastajanja odpadka, sicer pa bi kot najboljši približek definicije okoljsko ustrezne embalaže navedla nemško opredelitev, kjer so kot tako opredelili tisto embalažo, ki jo je mogoče reci-

kirati v njihovih sistemih zbiranja in predelave odpadkov. Papir je zagotovo eden od okoljsko najbolj primernih materialov. Pravzaprav je to odvisno od primera do primera, saj se odgovor razlikuje glede na to, kaj si izberemo kot prednostni cilj: ali je to ponovna uporaba ali snovna predelava. Tudi zmanjševanje količine embalaže je mogoče samo do neke mere, saj s tem tvegamo poškodbe izdelka. V resnici je idealna embalaža tista, ki je optimalna za namen uporabe, zato je treba pri tem pretehtati vse vidike. Malo za šalo: idealna embalaža je najbrž le bananin olupek. (smeh) Lahko rečemo, da je zglede treba iskati v naravi.

Petra Prebil Bašin,
direktorica ZPPPI pri GZS
Tanja Bricelj

Slovar izrazov

- **Zbiralec** embalaže je pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki kot dejavnost opravlja zbiranje odpadkov v skladu z Uredbo o odpadkih (Uradni list RS, št. 37/15 in 69/15).
- **Zbiranje** je prevzemanje odpadkov, vključno z njihovim predhodnim sortiranjem in predhodnim skladiščenjem, za namene prevoza do naprave za obdelavo odpadkov.
- **Predelovalec** je pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki kot dejavnost opravlja predelavo odpadkov v skladu z uredbo o odpadkih.
- **Recikliranje** je postopek predelave materialov, v katerem se odpadne snovi ponovno predelajo v proizvode, materiale ali snovi za prvotni ali drug namen. Recikliranje vključuje tudi ponovno predelavo organskih snovi. Za recikliranje se ne šteje energetska predelava ali ponovna predelava v materiale, ki se bodo uporabili kot gorivo ali za zasipanje.
- **Predelava** je postopek, katerega glavni rezultat je, da se odpadki koristno uporabijo v obratu, v katerem so bili predelani, ali v drugih gospodarskih dejavnostih, tako da nadomestijo druge materiale, ki bi se sicer uporabili za izpolnitev določene funkcije, ali so pripravljani za izpolnitev te funkcije. Postopki predelave so navedeni uredbi, v prilogi 2, pri čemer so mogoči tudi drugi postopki predelave.
- **Zasipanje** pomeni vsak postopek predelave, pri katerem se primerni nenevarni odpadki uporabijo za namene pridobivanja zemljišč na območjih izkopavanja ali za inženirske namene pri urejanju krajine. Odpadki, uporabljeni za zasipanje, morajo nadomestiti neodpadne materiale, biti morajo primerni za prej omenjene namene in omejeni na količino, ki je nujno potrebna za uresničitev teh namenov.

Nastajanje odpadkov po gospodarskih dejavnostih in gospodinjstvih, EU-28, 2014 (%)
Production of waste by economic activities and households, EU-28, 2014 (%)